

RADOVI
Zavoda za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK: 82-93 Skok, J.
Pregledni članak
Review

STJEPAN HRANJEC
Učiteljski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu - Središte u Čakovcu

Primljeno: 02.03.2007.
Prihvaćeno: 24.10.2007.

JOŽA SKOK, ANTOLOGIČAR DJEČJE KNJIŽEVNOSTI

U radu se predstavlja doprinos Jože Skoka u antologiji hrvatske dječje književnosti. U devet naslova Skok je predstavio tu književnost u njenoj sveukupnosti, žanrovskoj, tematskoj i stilskoj. Pri izboru tekstova primjenjivao je estetski kriterij u književnopovijesnom slijedu, čime je signirao i početak hrvatske dječje književnosti na konac 18.stoljeća. Isto tako u izboru tekstova uvažavao je pretpostavljivu suvremenu dječju recepciju. Zbog svega pobrojenog Skokove antologije predstavljaju posebnu vrijednost u valoriziranju hrvatske dječje književnosti.

Prema grčkim riječima *ánthos*-cvijet i *logos*-riječ, govor, složena je u hrvatskom jeziku *antologija*, u doslovnom značenju «cvijeće (književnoga) govora», dakle, ono najljepše, najreprezentativnije. U odnosu na što? Antologijama je prvi kriterij, dakako, estetski, ali je on i nad-mjerilo u okviru neke teme, žanra, ili pak u dijakronijskom pregledniku neke škole, književnoga razdoblja ili, napokon, u književnosti koju povezuje nacionalna pripadnost. Jasno, svaka antologija pripada nekom vremenu, ona odzrcaljuje estetska mjerila priređivača koji, opet, pripada tom vremenu. Antologije su, tako, više no književna djela, djeca svoga doba. No, bez obzira na to svaka antologija nastoji biti orijentir, kompas i putokaz a ne samo inventura...

Dječja se hrvatska književnost ne može, nažalost podičiti antologijskim bogatstvom, osobito ne bogatstvom u tematskom te žanrovskom pristupu toj književnosti. U novije vrijeme – a pod tim se misli na zadnjih tridesetak godina – antologičarski popis više je nego skroman: *Vječnotraž*(1975.), antologija hrvatskog pjesništva za djecu (prir. Dalibor Cvitan), *Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu*(1975., prir.Zvonimir Balog), *Antologija hrvatske dječje poezije*(1994., prir. Ivo Zalar), dakle preglednici koji prezentiraju samo jednu književnu vrstu, pjesništvo. Već poradi te činjenice napor koji je u to novije

vrijeme učinio Joža Skok, objavivši antologiju hrvatske dječje književnosti u **deset knjiga** zaslužuje svako divljenje i priznanje: Skok je i cjelovitim pristupom i kriterijem svakako prvo antologičarsko ime ne samo u novijoj hrvatskoj književnosti nego i u njenom dvostoljetnom trajanju!

Skok je, ponajviše u nakladi Izdavačke kuće Naša djeca (zapravo, «njego-va» nakladnika, i s obzirom na pretežit broj objavljenih naslova i s obzirom na dječji časopis «Radost» koji Skok uređuje više godina a tiska ga spomenuto nakladničko poduzeće!) objavio **osam** knjiga, u razdoblju od 1987. do 1991. godine: *Sunčeva livada*-antologijska čitanka hrvatskoga dječjeg pjesništva (1990.), *Lijet Ikara*-antologija hrvatskoga dječjeg pjesništva (1990.), *Začarani pijetao*-antologija hrvatske dječje priče (1989.), *Harlekin i krasuljica*-antologija hrvatskog dječjeg igrokaza (1990.), *Obasjani svjetionik*-antologija hrvatske proze o djetinjstvu (1990.), *Prozori djetinjstva I i II*-antologija hrvatskog dječjeg romana (1991.), *Čudesan grad*-antologija hrvatske usmene poezije i proze za djecu (1991.) (najavljena antologija hrvatske poezije s tematikom o djetinjstvu *Nedohvatne ptice* u tom kompletu nije objavljena), a k ovim naslovima pribrojimo **deveti** naslov, antologiju dječjega igrokaza *Od riječi do igre* (Šibenik, 1985.) i **deseti**, zbornik igrokaza *Razigrane riječi* (Školska knjiga, Zagreb, 1994.). Razvidno je, dakle, da je Skok za svoj antologičarski pristup primijenio žanrovski kriterij, što je i najbolji metodološki izbor u prikazu antologičara Jože Skoka u ovome radu.

Po mnogočem je ishodišni (bez obzira na godinu tiskanja, jer je očito riječ o ediciji kao jednom, cjelovito osmišljenom projektu) upravo prvi naslov, *Sunčeva livada*. Ishodišni zato što je riječ o «antologijskoj čitanci», sintagmi razmjerno rijetkoj u antologijskoj produkciji, ali ujedno u duboko opravdanoj jer se u tome prvom naslovu nudi izbor za potrebe nastave, dakle ponajprije informativan i edukacijski, to jest «početni», «uvodni» za kasnije pristupe. Ali, ne samo izborom i instrumentarijem nego i priređivačevim objašnjavanjem kriterija u slaganju svake antologije, bez obzira na žanrovske specifičnosti.

A ti bi se Skokovi kriteriji mogli sažeto ovako prikazati.

1. Sintagmom «antologijska čitanka» Skok je nastojao uskladiti antologijsku i književnopovijesnu koncepciju.

2. Pri izboru tekstova ravnao se s dva osnovna kriterija: estetskim i književnopovijesnim.

3. Estetski kriterij znači da je priređivač hrvatsko dječje pjesništvo promatrao «više iznutra, iz njegovih umjetničkih stremljenja i dostignuća, a ne s izvanjskih estetskih pozicija»(*Sunčeva livada*,6).

4. Jedan od kriterija pri odabiru bio je «mogućnost neposredne estetske komunikacije sa suvremenim čitateljima»(6), što je, nedvojbeno, u kontekstu suvremene nastave (recepcije) književnosti jedan od najvažnijih kriterija!

5. Pored tzv. «tradicionalne (deskriptivno-narativne i emotivne didaktičke) dječje pjesme» Skok je ravnopravno, «u ravnopravnoj egzistenciji», uvrstio i suvremene tekstove koji se odlikuju «ritmičko-leksičkom nesputanošću, razigranom fantazijom i modernom metaforikom»(7).

6. Uz odabrane stihove uvršteni su tekstovi književne kritike kao pomoć u interpretaciji.

7. Izborom je Skok nastojao «pokriti» tematsko-motivski raspon dječje pjesme, no «koji u biti ne iznevjeruje dječji spontan, otvoren i neposredan doživljaj svijeta i koji govori isključivo jezikom bliskom djetetu...»(8).

8. Izborom je naznačena jasna razlika između dječje pjesme i pjesme o djetinjstvu; iznimka su stihovi Dragutina Tadijanovića jer je on «progovorio jezikom autentičnog djetinjstva...»(8).

9. Dostojno mjesto našli su dijalektalni stihovi jer znače «motivsko osvježjenje» i «kao artistska mogućnost za nove ritmičke i leksičke varijacije» (9).

10. U periodizaciji Skok se oslonio na Crnkovićev prijedlog periodizacije, sročena u tri glavna razdoblja: od 1870. do 1920., od 1920. do 1950. i treće, od 1950. do suvremenog trenutka.

Međutim, u operativnoj primjeni on je, posvema opravdano, razmaknuo ove okvire, odnosno, razlučio ih i time, zapravo, pružio osnovu za periodizaciju dječje hrvatske poezije, potvrđujući ujedno svoja načelna polazišta o dječjoj pjesmi. Tako je prvo poglavlje naslovio je **U tokovima (i okovima) tradicije** a podijelio ga u tri dijela .1.Narodno dječje pjesništvo, 2. Pioniri hrvatske dječje pjesme, 3. Međuratno (i poratno) razdoblje. Osobito je važno zamijetiti da Skok antologiju počinje usmenim lirskim oblicima čime je naglasio da usmena književnost prethodi, ona «predleži» pisanoj, što se u dječjoj književnosti praktično potvrdilo na nizu primjera, koji sežu čak i u ovo naše doba. Drugo poglavlje, **Na putovima suvremene dječje pjesme** sastavljeno je isto tako od tri poglavlja: 1.Iz velike pjesničke radionice (Tadijanović, Majer, Krklec, Cesarić, Ivanišević), 2.Vitezov pjesnički krug i 3.Na tragu moderne dječje pjesme.

Sunčeva livada nedvojbeno je Skokova najbolja antologija hrvatske dječje poezije! Književnopovijesni pristup ostvario je misleći na estetski «unutarnji kriterij» ali, kao dugogodišnji nastavnik dječje književnosti tom izboru dao je istodobno i njegovu primijenjenu dimenziju, bogato opremivši tekstove bibliografskim napomenama, vlastitom ocjenom pojedinoga pisca i izborom iz relevantne kritike o svakom piscu. Zato ova antologijska čitanka nije samo zbir odabranih tekstova nego ima i obilježje edukacijsko, kao pomoć i putokaz nastavnicima i studentima u interpretaciji dječje hrvatske književnosti.

Ovoj antologijskoj čitanci pridružimo samu antologiju hrvatskoga dječjeg pjesništva osobita naslova: *Lijet Ikara*. Skok naslov shvaća, dakako, metaforički, «kao mogući simbol hrvatskoga dječjeg pjesništva» koji je «u svome lijetu često bio sputan, pritisnut snagom prizemne gravitacije, pa je neizbježno ova antologija postala ilustracijom težine njegovih željenih uspona...» (*Lijet Ikara*, 274). Dašto, i u ovom izboru Skoku je kriterij - bez obzira o kojem se vremenskom razdoblju radilo - dječja pjesma po mjeri djeteta, to jest: kao što stvaraoci polaze od «dječje recepcije svijeta» tako treba i antologičar, a istodobno tu «rekonstruiranu recepciju» valja «usuglasiti i s aktualnom, suvremenom dječjom recepcijom polazeći od stajališta da za djecu postoji samo jedan, i to aktualan estetski realitet koji sve vrijednosti prošlog prihvaća jedino u kategoriji sadašnjeg» (274).

To je prvo. Druga je odlika pristupa što Skok, osim tronarječne pojavnosti dječje (i, jasno, ne samo dječje) književnosti ne zaboravlja na dječju književnost u dijaspori, među Hrvatima u Mađarskoj i Austriji. Napokon, treće i najvažnije obilježje u ovoj antologiji Skokov je argumentiran stav da početke hrvatske dječje pjesme valja tražiti tamo pri koncu 18. stoljeća; za primjer uzima *Ševu* Matije Petra Katančića čime pomiče i početak ukupne hrvatske dječje književnosti, «pojačan» pojavom Relkovićeva prijevoda Ezopovih basni, Dijanićeva igrokaza, i Vranićeva *Robinzona*.

Što se samih tekstova tiče kojima prezentira pojedinoga autora valja reći da se Skok drži kriterija **primjerenosti** i **reprezentativnosti** te bi svaki razgovor o (ne)uvrštenju određenih stihova bio jalov i, zapravo, besmislen; bitno je da svaki antologičar svoja načela, a svoja je Skok uvjerljivo argumentirao, **dosljedno** primjenjuje.

Začarani pijetao predstavlja hrvatsku dječju priču. Skok je u sastavljanju polazi od istog krucijalnog kao i u pjesmi: početak, ishodište upravo je u usmenoj književnosti iz čijeg vrela potječu pisane (uvjetno nazvane umjetničkim, uvjetno zato jer bi ovakav naziv lako mogao stvoriti krivu dihotomiju: pisano=umjetničko, usmeno=neumjetničko!). Poglavlja je stoga i formulirao ovako: **I. Iz bogatog vrela usmene (narodne) priče, II. Iz riznice klasične (umjetničke) priče i III. Iz bisaga klasične i moderne dječje priče**. U pogovoru Skok s pravom pripominje da je usmena bajka ishodištan oblik, koji, međutim, nije ciljano «dječji» nego je «okrenut svim vrstama recipijenata». To je ujedno i njezina prednost jer povezuje i dobne čitateljske kategorije a u njoj se povezuje nacionalno i univerzalno. A u ne-usmenoj (pisanoj) dječjoj priči signal za njenu modernost upravo je i stupanj otklona od usmenoga modela. Nakon ovakvih polazišta Skok objašnjava da se antologijom predstaviti «najviše **domete** konkretnoga književnoga žanra, ali jednako tako i njegove karakteristične **modele**» (*Začarani pijetao*, 228), ne opredjeljujući se unutar toga kriterija za uže žanrovske ili tematske podjele.

Pristupajući dječjem pjesništvu Skok je, između ostalih, afirmirao (svojim izborom) podjelu, u (slabašnoj) kritici o dječjoj književnosti gotovo posve nazamjetnu – on jasno razlikuje dječju pjesmu i pjesmu koja nam govori o djetinjstvu (Tadijanović!). To je načelo, što je posvemašnja novost u prezentiranju tekstova dječje književnosti, primijenio u dječjoj prozi. Upravo nepostojanje takvih «antologijskih stranica» motiviralo Skoka za antologiju hrvatske proze o djetinjstvu *Obasjani svjetionik*. Činjenica je da gotovo svaki književnik navraća u svoje djetinjstvo te se Skoku nametnuo problem: koji kriterij uspostaviti pred mnoštvom takvih tekstova? On se opredijelio za «manji broj većih i što cjelovitijih fragmenata i cijelih ostvarenja» a ne za «mnoštvo segmenata» (*Obasjani svjetionik*, 295). No, i u takvom izboru u antologiji se našlo niz klasičnih imena hrvatske književnosti, prava mala antologija te književnosti! Zastupljeni su A.Šenoa, A.Kovačić, V. Novak, V.Car-Emin, V.Nazor, D.Šimunović, Z.Marković, M.Begović, M.Krleža, V. Majer, S.Batušić, V.Desnica, J.Sekulić, V.Kaleb, N.Simić, R.Marinković, I.G.Kovačić, I.Raos, S.Novak, N.Pulić, S.Škrinjarić.

No, pitanje uporabivosti tih i takvih tekstova u dječjoj književnosti doista ostaje otvoreno, biva tek dragocjenim izvoristhem pri upoznavanju i predstavljanju pojedinoga pisca koji je (Pulić, primjerice) ostavio i niz izvrsnih prozних stranica koje pripadaju dječjoj književnosti. Premda, Skokova zamisao zaslužuje svako priznanje jer je tom antologijskom karikom hrvatska dječja književnost dobila puniju, zaokruženiju dimenziju.

Opsežnijoj proznoj vrsti, romanu, Skok je posvetio dvije knjige, *Prozori djetinjstva I i II*. Selektivni postupak u ovoj vrsti još je složeniji, u odnosu na tzv. odraslu književnost, nego u pripovijetci, jasno, ne samo zbog strukture nego i tematske otvorenosti žanra. Svjestan te činjenice, Skok se odlučuje da definicijom omeđi i odredi granice dječjeg romana, to jest on je «razvedena, složena i slojevita ‘izmišljena’ ili ‘stvarnosna’ priča o (dječjem) životu, s akterima koji pretežito pripadaju određenoj uzrasnoj dobi...» (*Prozori djetinjstva*, 339), dakle, naglašava dva osnovna svijeta dječjega romana: fikcijski i faksijski. A na temelju tematsko-stilskih obilježja dječji se hrvatski roman nudi u širokom rasponu, od romana u ruhu bajke do moderno strukturiranih i ludističkih struktura. Unutar toga raspona Skok, sjedinivši stilske (strukturne) i tematske označnice, uspostavlja klasifikaciju dječjega romana izdvajajući ove njegove podvrste: (auto)biografski dječji roman, socijalno-akcijski, akcijsko-socijalni, akcijski, pustolovni, kriminalistički, znanstveno-fantastični, animalistički, povijesni, omladinski, roman u dječjim trapericama ili tinejdžerski roman, humoristički i ljubavni dječji roman.

Skokova podjela signalizira, zapravo, svu složenost bilo kakve sistematizacije dječjega hrvatskog romana. S obzirom da postoji više pristupa, više izbora – tematski, strukturni, stilski, književnopovijesni – svaka podjela osob-

ni je sastavljačev izbor. Tako i ovaj, Skokov, međutim, kvaliteta je njegova pristupa što je podjelom nastojao «pomiriti», uskladiti sve spomenute krierije. Posljedak toga je sustavan i razložen antologijski izbor, koji se jedne strane započinje *Hlapićem*, a s druge, predstavlja doista reprezentativne predstavnike u ovoj dječjoj vrsti koja je, Skok je u pravu, «u relativno kratkome razdoblju, u doslovnom smislu riječi dosegao svoju zrelost» (338). Tako i s ove dvije knjige dobismo vrlo cjelovit presjek kroz romanesknu dječju produkciju u hrvatskoj književnosti za «relativno kratko razdoblje»- ugrubo, za prošlo stoljeće, od pojave *Hlapića* 1913. do izlaska ovog izbora, 1991. godine.

Zanimljivo, najzapostavljenoj književnoj vrsti u dječjoj književnosti, igrokazu, Skok je posvetio najveću pozornost! A možda upravo zbog toga, sve u želji da skine kritičarsku (i produkcijsku!) hipoteku nad inferiornošću te vrste izraza spram ostalih. Tako je u kompletu o kome je riječi objavio antologiju hrvatskoga dječjeg igrokaza *Harlekin i krasuljica*. Izbor nije posebno usustavio nego se opredijelio za književnopovijesni pristup: na početku je uvrstio usmene igrokaze – on ih je objedinio naslovom **Anonimni-pučki dramski stvaraoci** – a onda niz pisanih tekstova započeo s Dijanićevim *Narođenim danom* (1796.), signaliziravši time ne samo početke dječjeg igrokaza nego i hrvatske dječje književnosti. Izbor je objasnio «Autorskim pripomenkom»: kriteriji za izbor bijahu mu oni tekstovi koji su prikladni(ji) za scensko uprizorenje; između povećega broja adaptacija u većoj se mjeri opredijelio za izbor tekstova «koji su izvorni i sceni direktno namijenjeni» (*Harlekin i krasuljica*, 385.) a nastojao je izborom predstaviti svo tematsko i izvedbeno bogatstvo dječjeg igrokaza. Na koncu je napomenuo da to nije antologija «za lektiru» nego «knjiga za scenske izvedbe, za profesionalna i amaterska dječja kazališta» (386.), jasno time dajući na znanje da scenske tekstove shvaća u prvome redu onakvima kakva ime je glavna namjena.

Međutim, zanimanje Skoka-antologičara za dječji igrokaz nije *Harlekinom* prestalo. Svjestan činjenice o inferiornosti scensko-dramskih tekstova, 1994. u izdanju Školske knjige objavljuje doista reprezentativan zbornik igrokaza *Razigrane riječi* (uz predgovorni prilog «Redateljske napomene» *Zvezdane Ladike*). Reprezentativan ne samo zbog «povećeg broja imena afirmiranih suvremenih hrvatskih dječjih književnika» (na 400 stranica predstavljeno je 36 dječjih dramskih pisaca; *Razigrane riječi*, 404), nego i zbog prve sustavne klasifikacije hrvatskoga dječjeg igrokaza, učinjene s obzirom na njihovu performancu. U antologiji su tako zastupljene **Lutkarske i pantomimske igre, Scenske bajke, Dramatizacije te Dramske i akcijske dječje igre**. Zbornik je znatno više od pukog antologijskog izbora, on je u prvome redu vrlo koristan priručnik za dječju školsku scenu.

Kao prilog Skokovom zanimanju za igrokaz ne valja zaboraviti još jednu antologiju, izbor dramskih i lutkarskih tekstova *Od riječi do igre* (1985.). Izbor je limitiran dvjema činjenicama: prva što je vezan uz izbor onih tekstova koji su nakon natječaja prispijevali na Šibenski festival djeteta i drugo, što je nastajao u posve drukčijim, bivšim društveno-političkim okolnostima što je, dašto, diktiralo i priređivačev kriterij (zadovoljiti «bratstvo-jedinstvo» koncepciju i u scenskim dječjim tekstovima!). Znatno veću pozornost, međutim, zaslužuje Skokov pogovor «Žanrovske odrednice dječjeg igrokaza», važan u istoj mjeri kao i onaj za poeziju u *Sunčevoj livadi*. Njime je autor osmislio dječji igrokaz. Teze su ove:

1. Ako je dječja književnost – (jezična) igra tad dramski dječji tekstovi tu činjenicu najevidentnije mogu reprezentirati.

2. Strukturalna obilježja dječjega igrokaza su dijalog (i reducirani monolog), dramska napetost između lica, ideja i životnih stavova.

3. U naravi je recepcije dječjega igrokaza identifikacija s predstavom (a ne možebitna distanciranost).

4. Dječji igrokaz građen je više na odnosima među likovima a znatno manje na izravnim dramskim sukobima, što otvara veću zastupljenost narativne strukture u tkivu dječjega dramskoga teksta.

5. Tekst dječjeg igrokaza «ne može biti subordiniran u odnosu na kazališnu izvedbu» (*Od riječi do igre*, 250.) nego je poticaj i izvorište za scenski doživljaj. Ukratko, «u dječjem igrokazu **riječ** je tako u funkciji **igre**, igra u funkciji **prenošenja** stvaraočeve **po(r)uke**, u buđenju i pozivu na zajedničku igru duha i mašte...» (251.)

6. Dječji igrokaz spada najčešće u kategoriju malih dramskih formi (pretežito jednočinke) a pretežito su to adaptacije, odnosno dramatisacije prozne fakture.

7. Najčešće forme dječjeg igrokaza su lutkarski igrokaz, igrokaz-bajka, akcijski igrokaz, fantastični igrokaz i humoristički igrokaz, svaki sa svojom dubokom motivacijom s obzirom na recepcijske interese mladih gledatelja.

8. Od suvremenih scenskih oblika namijenjenih djeci treba u dječji scenski izraz svakako ubrojiti i dječju radijsku i televizijsku igru, a uz njih i scenarij dječjeg igranog filma i mjuzikl.

Ovaj Skokov pogovor, dakle, znatno je većega značenja od prigodnih rečenica uz spomenuti izbor, on apostrofira bitne odrednice jedne dječje, specifične književne vrste i stoga doista valja žaliti što se nije pojavio uz kasnije izbore dramskih tekstova kao njihov uvodni, nezaobilazni dio.

Najvrjedniji antologijski Skokov izbor u spomenutom kompletu je *Čudesan grad*, antologija hrvatske usmene poezije i proze za djecu. Najvrjedniji po

dvojemu. Usmena književnost se u kontekstu ukupne (nacionalne) književnosti u ovo naše suvremeno doba marginalizira kao nekakav «okamenjeni», «arhaični», «demodirani» književni iskaz. Činjenica je, međutim, da pretežiti dio pisane književnosti počiva, izvire iz usmene (v.o tome radove Josipa Kekeza, Maje Bošković-Stulli i drugih). Skok je antologijom upravo tu činjenicu naglasio glede dječje književnosti – gdje su interferentni dodiri znatno bliskiji, zbog poetičkih srodnosti – pokazavši ujedno i osobnu spoznaju o inkorporiranosti usmenih oblika u tkivu dječje književnosti. Premda je neke oblike uvrstio u antologije *Sunčeva livada* i *Začarani pijetao*, ovom posebnom antologijom signalizirao je mjesto te književnosti u korpusu hrvatske književnosti.

Druga je vrijednost sadržaj antologije. Skok u popratnim napomenama na kraju izbora objašnjava da su u manjoj mjeri uvršteni oblici kojima su djeca neposredni autori, u većoj su mjeri oni «u kojima djeca sudjeluju kao sudionici književnog zbivanja, kao glavni ili sporedni likovi» (*Čudesan grad*, 240.). Skok je izborom, zapravo, naglasio **izvedbeni kontekst** usmene književnosti u kojem su djeca često bila svjedocima (razni običaji, zajednički poslovi i sl.). Tako su se u cjelini usmene dječje lirike našle uspavalice («Zlatni ptić»), brojalice («Razigrana vjeverica»), rugalice («Zaigrana Katarina»), zagonetalice («Četiri četirka»), bajalice («Tri oka uroka»), izmišljalice («Galija na kršu»), nabrajalice («Zrno dozrna»), rodoljubnice i tužbalice («Marina kruna»), ljubavne pjesme («Deklica i jelen»), potom epske i epsko lirske pjesme, a u narodnoj prozi priče, legende i predaje, pripovijetke, anegdote i prilike te, na koncu, priče o životinjama – basne i alegorije. Šteta što Skok među tim oblicima nije našao mjesta za važnu usmenu mikrostrukturu – poslovice (prirječja), naprosto zato što su optjecajne i u usmenoj komunikaciji (ne samo usmenoknjiževnoj) i u udžbeničkom štivu kao najprikladniji oblik za izricanje i isticanje narodne mudrosti i iskustva.

Bez obzira na ovu zamjedbu, ova Skokova antologija pravo je osvježenje u pristupu dječjoj književnosti, njime je priređivač naglasio odnos usmene književnosti u kontekstu dječje, zapravo, «ozakonio» činjenicu ravnopravnoga statusa jedne gotovo potisnutog i zaboravljenog književnog izraza.

Nakon prikaza Skokovih antologičarskih naslova razložno i argumentirano ustvrditi nam je o tom Skokovom značajnom, višegodišnjem naporu ovo. Skok se svojim antologijama potvrdio kao jedan od najvažnijih suvremenih znalaca hrvatske dječje književnosti, odnosno dječjega književnoga senzibiliteta (što, uostalom, opetovano potvrđuje svojim čitankama, uređivanjem «Radosti» i slično). Njegove antologije znatno su više od pukog izbora, njima je, zapravo, usustavio **pregled** hrvatske dječje književnosti; izborom je naglasio **ukupnost** dječje književnosti, poglavito zato što je u njen korpus uključio i usmenu književnost; antologijama je signirao **početak** hrvatske književnosti; u izboru

tekstova dosljedno je poštivao **estetski** kriterij koji je uskladio s **književnopovijesnim**, što su dva bitna njegova polazišta u selekcioniranju; izborom je isto tako naglasio **tronarječnost** dječje književnosti i, na koncu, jedan od važnih kriterija bijaše mu (pretpostavljiva) **dječja recepcija**, što je jedan od zaloga suvremene koncepcije njegovih antologija.

Ukratko, Skok je svojim antologijama i afirmirao ali i valorizirao hrvatsku dječju književnost i zato je njegov doprinos svake hvale dostojan.

LITERATURA

- Joža Skok (1991.): *Čudesan grad*, antologija hrvatske usmene poezije i proze za djecu, Naša djeca, Zagreb
Joža Skok (1990.): *Harlekin i krasuljica*, antologija hrvatskog dječjeg igrokaza, Naša djeca, Zagreb
Joža Skok (1990.): *Lijet Ikara*, antologija hrvatskoga dječjeg pjesništva, Naša djeca, Zagreb
Joža Skok (1990.): *Obasjani svjetionik*, antologija hrvatske proze o djetinjstvu, Naša djeca, Zagreb
Joža Skok (1985.): *Od riječi do igre*, izbor dramskih i lutkarskih tekstova, Školska knjiga, Zagreb i Jugoslavenski festival djeteta, Šibenik
Joža Skok (1991.): *Prozori djetinjstva*, antologija hrvatskoga dječjeg romana, Naša djeca, Zagreb, knj.I. i II.
Joža Skok (1994.): *Razigrane riječi*, zbornik igrokaza, Školska knjiga, Zagreb
Joža Skok (1990.): *Sunčeva livada*, antologijska čitanka hrvatskoga dječjeg pjesništva, Naša djeca, Zagreb
Joža Skok (1989.): *Začarani pijetao*, antologija hrvatske dječje priče, Naša djeca, Zagreb

SAŽETAK

JOŽA SKOK ANTOLOGIČAR DJEČJE KNJIŽEVNOSTI

U radu se predstavlja doprinos Jože Skoka u antologiji hrvatske dječje književnosti. U devet naslova Skok je predstavio tu književnost u njenoj sveukupnosti, žanrovskoj, tematskoj i stilskoj. Pri izboru tekstova primjenjivao je estetski kriterij u književnopovijesnom slijedu, čime je signirao i početak hrvatske dječje književnosti na konac 18. stoljeća. Isto tako u izboru tekstova uvažavao je pretpostavljivu suvremenu dječju recepciju. Zbog svega pobrojenog Skokove antologije predstavljaju posebnu vrijednost u valoriziranju hrvatske dječje književnosti.

Ključne riječi: Joža Skok, antologija, dječja književnost

SUMMARY

JOŽA SKOK, ANTHOLOGIST OF CHILDREN'S LITERATURE

The work depicts Joža Skok's contribution to the anthology of Croatian children's literature. Skok has covered this literature in its genre-, topic- and style-related entirety under nine titles. When selecting texts he has used aesthetic criteria in the literary history sequence, by which he has marked the end of the 18th century as the beginning of Croatian children's literature. Similarly, in his selection of texts he has taken into account the presumable contemporary children's reception. Due to all this, Skok's anthologies are of exceptional value in evaluating Croatian children's literature.

Key words: Joža Skok, anthology, children's literature